

2011. OKTÓBER 7. PÉNTEK

JEREMIÁS PRÓFÉTA KÖNYVE 30,1 – 11

DR. HODOSSY-TAKÁCS ELŐD

Vigasztaló ígéret a népnek

^{30,1}Igy szólt az Úr igéje Jeremiáshoz: ^{30,2}Ezt mondja az Úr, Izráel Istene: Írd le magadnak egy könyvbe mindazokat az ígéket, amelyeket kijelentettem neked! ^{30,3}Eljön az idő - így szól az Úr -, amikor jóra fordítom népemnek, Izráelnek és Júdának a sorsát - mondja az Úr -, és visszahozom őket arra a földre, amelyet őseiknek adtam, és birtokba fogják azt venni. ^{30,4}Ezeket az ígéket jelentette ki az Úr Izráelről és Júdáról. ^{30,5}Igy szól az Úr: Riadt lármát hallok, rettegés van, nincs békesség! ^{30,6}Kérdezték meg, néztek utána: szokott-e szülni férfiember? Miért látok ennyi férfit ágyékára tett kézzel, mintha szülné? Miért vált minden arc fakósárgává? ^{30,7}Jaj, mert nagy nap lesz az, nincs hozzá fogható! Nyomorúság ideje lesz az Jákóbnak, de megszabadul belőle! ^{30,8}Azon a napon letöröm igáját nyakadról - így szól a Seregek Ura -, köteleidet leszaggatom. Nem szolgálnak többé idegeneknek, ^{30,9}hanem Istenüket, az Urat fogják szolgálni, és Dávidot, a királyukat, akit adok nekik. ^{30,10}Te azért ne félj, szolgám, Jákób - így szól az Úr -, és ne reszkess, Izráel! Mert én hazasegítelek a távolból, gyermekeidet a fogság földjéről. Visszatér Jákób, és békében lesz, gondtalanul él, nem riasztja senki. ^{30,11}En veled leszek - így szól az Úr -, és megszabadítalak. Véget vetek minden népnek, akik közé szétszórtalak, de neked nem vetek véget. Megfenyítetek igazságosan, mert nem hagyhatlak büntetés nélkül.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Jeremiás könyvének 30–31. fejezete vigasztaló szakaszok gyűjteménye. A szöveg határozottan hangsúlyozza a szenvedés ideiglenes jellegét. Ez a vizsgálandó szakaszban a 11. versben látszik egészen világosan: Isten igazsága nem engedi meg a bűn következmény nélkül hagyását, viszont irgalmából következik, hogy a büntetés mértéke

nem elhordozhatatlan. Perikópánk tehát nem kisebbíti a nyomorúság tényyszerűségét, viszont kijelenti, hogy annak következménye nem a megsemmisülés. A fentiekből következik a szakasz értelmezésének három alapvető problémája.

1. Számos tudós megkérdőjelezi, hogy a fogság előtti próféták esetében szabad-e egyáltalán üdvprófeciákat feltételezni? Ahhoz, hogy az idői keretbe szorított büntetés gondolata megfogalmazódjon, nem szükséges-e feltételeznünk a fogság tapasztalatát? A hatodik század általános pusztulása (a királyság és az államiság szimbólumrendszerének nagyon is valószínű eltűnése: főváros, templom lerombolása; elit idegenbe hurcolása, stb.) meglehetősen ambivalens tapasztalatot jelent: Isten tettének jogosságát senki nem vonhatta kétségbe, viszont alkalmuk volt megtapasztalni azt is, hogy a hanyatlás csak látszólag teljes. A hűséges kevesek számára nincs reménytelen helyzet. Vannak tehát, akik azt fogalmazzák meg, hogy ezt a prófeciát nem szabad Jeremiásnak tulajdonítani – erősíti ezt a vélekedést az is, hogy a stílus Deutero-Ézsaiást idézi; de persze két szöveg viszonyának vizsgálatakor át kellene gondolni a fordított hatás lehetőségét is. A szöveg valóban egyértelműen magán viseli a szerkesztők keze munkájának jeleit, de ha a könyv mögött egy, a prófétához közvetlenül kapcsolódó tanítványi kört feltételezünk, akkor nem vethető el a lehetőség,

hogy egyes ígéretes mondatok valóban Jeremiástól származnak – kivéve természetesen, ha a fogság előtti prófétáktól mindenestül elvitatjuk üdvpróféciaikat.

2. Ha a próféciaik, helyesebben egyes kijelentések Jeremiásra vezethetők vissza, felmerül a kérdés, hogy mely korszakra kell helyezni ezeket a jövendöléseket? Az első lehetséges válasz abba kapaszkodhat, hogy a szöveg fő címzettjének Izrael tűnik. Júda csak kétszer fordul elő, a 3. és a 4. versben, mindkétszer párban Izraellel. Izrael címzettként történő meghatározása tehát logikusnak tűnik – ebben az esetben viszont a próféta korai korszakára kell gondolnunk háttérként, Jósias ideje tűnik elfogadhatónak. A király alatt Jeremiás nyugodt, reménykedő hangja hallatszik – és az uralkodóról valóban tudjuk, hogy elért némi sikert a meggyengült Asszíria által kontrolált samáriai területek kárára. Ebben a helyzetben tehát a próféta szólhatott arról, hogy az északi királyság számára is van remény, lehet még egyszer ép a dávidi királyság.¹

3. Távolról sem biztos azonban, hogy ha a szakasz részben jeremiási, akkor ez az egyetlen lehetséges háttér. Előfordulhat, hogy a szakasz a prózai részek közül a 32. fejezetben vázolt földvásárlással rokon: innen tudjuk meg, hogy a próféta hajlamos volt lehetőséget látni a reménytelennek tűnő helyzetekben. Ezért nem elképzelhetetlen, hogy épp akkor szólalt meg a vigasztalás, amikor arra a legnagyobb szükség volt – vagyis működése legvégén, az 587-es katasztrófa után; talán épp Mícápában, amikor a városnak már csak az üszkös romjai néztek az égre. Ez is egy logikus magyarázat.²

A fenti három dilemma tehát részben datálási, részben teológiai kérdéseket feszeget, és érezhető, hogy a kérdések (különösen a legelső) messze túlmutatnak jelen szakasz értelmezésének keretein. Ezért a magyarázatban abba célszerű kapaszkodni, ami biztosnak tűnik. Nem kérdés, hogy hangsúlyos a [1.] büntetés elkerülhetetlensége és elhordozhatósága. A könyv írásának parancsából (2.v.) következik, hogy [2.] ez a prófécia a jövőbe mutat (eszkatológia).³ Végül nem kérdéses, hogy az ígéret a [3.] teljes rekonstrukció lehetőségét vetíti előre. Számol a visszatéréssel (idegen hatalom, elnyomás megszűnése – amit a Jeremiás számára különösen mély tartalmú járom képe jelez, 8.v. – lásd 27–28. fejezet konfliktusai); és reális lehetőségnek, sőt szükségszerűnek tartja a dávidi hatalom helyreállítását. Az államiság rendezése természetesen nem válhat külön a kultuszi élet rendezésétől, az „Úr tiszteletének” helyreállításától. Ezek a szempontok akkor is követhetők, ha a datálási dilemma okán a szakasz eredeti kontextusáról egyébként sok minden rejtve marad. Ezt a problémát érzékelve azért megjegyzendő, hogy van olyan magyarázó is, aki tudatosnak tartja a datálás elhagyását. Így domborodik ki legszebben ugyanis, hogy Isten szabadítása nem esemény, hanem folyamat. Független a pillanatnyi politikai krízisektől. A reményt akkor kell erősíteni, mikor lankadni látszik – és [4.] a remény hordozója az Ige, ami a próféták ajkán és könyveiben megszólal.⁴ Így kirajzolódnak a szakasz teológiai súlypontjai, melyek egyenként, vagy együttesen is képezhetik az ígéhirdetés alapját. Az általam közölt vázlat leginkább a harmadik-negyedik pontra épül; természetesen az első pont figyelembevételével.

Az 1–3/4. verset a legtöbb kutató a 30–31. fejezet, a Vigasztalás Könyve egységének közös bevezetőjeként határozza meg. Ezt követi a 7. versig a költemény, amit költői kérdések tarkítanak; majd a 8–9. vers prózában fogalmazott üdvjövendölése. A 10–11. vers ígéreteinek különlegessége, hogy a LXX nem közli ezt a két verset, ami egyébként megtalálható 46,27-28-ban is.

¹ Ezt támogatja pl. Couturier, G.: Jeremiah. In: Brown, R.E. – Fitzmyer, J.A. – Murphy, R.E. (szerk.) *The New Jerome Biblical Commentary*. Prentice Hall, 1990., 265–297. 288.

² Ezt az álláspontot képviseli pl. Perdue, L., in: Meeks, Wayne A. (gen. ed.): *The HarperCollins Study Bible*, NY, HarperCollins Publishers, 1993, 1196.

³ Dearman, J. Andrew: *Jeremiah and Lamentations*. The NIV Application Commentary. Zondervan, 2002. 273.

⁴ Clements, R.E.: *Jeremiah*. Interpretation. JohnKnox Press, Atlanta, 1988, 178.

Prédikációvázlat

Van-e határa Isten kegyelme áradásának? A Szentírás több alkalommal tanúskodik arról, hogy nincs. Isten szeretettel fordul népe felé, és hosszan, a hozzá hűségesek szemében gyakran túlságosan is hosszan tűri az emberi kegyetlenséget, bűnt, hitetlenséget. Az ember, a hívó ember tehetetlen-fogcsikorgató szemlélés helyett tudja, hogy imádságaival, könyörgéseivel a legelveszettebbnek tűnő helyzetet is Ura elé viheti.

Azután egyszer eljön a pillanat, amikor Isten türelme felett győzedelmeskedik igazsága, és Ő ítéletet tart. Ez az a helyzet, ami váratlanul éri mindazokat, akik a nyugalom, a hosszútűrés idején nem törődtek Isten akaratával, útjával, ígéreteivel, jeleivel. Természetesen ekkor is eszköz marad a hűségesek kezében az imádság, viszont ez a szembesülés pillanata is: Isten ítéletének jogossága ugyanis nem kérdőjelezhető meg. Ilyen ítélet-pillanat volt a Babiloni fogság; de ilyen ítéletet tartott az Úr az északi királyság felett is az asszír hódítások idején. Amikor meglátjuk az Ítéelő Istent, vagy csak megmozdul bennünk egy csapás nyomán, hogy Isten jogos ítéletének vagyunk tanúi, akkor zavarodottan döbbenünk rá saját sérülékenységünkre, gyengeségünkre, mulandóságunkra. Egy-egy ilyen pillanatban az ember elveszti a kiutat – és ezért ér mindennél többet a prófétai útmutatás. Marad-e remény az ítélet idején? Ennek a pár versnek a legfőbb üzenete az, hogy az Úr gondoskodik a kiútról is. Azért nincs reménytelen élethelyzet, mert Isten felsorolt tulajdonságait (hosszútűró, de igazságos, aki ítéletet is tart) messze megelőzi legfőbb tulajdonsága: a szeretet. Ezzel a szeretettel indul szájalomra az elbukásra hajlamos embervilág iránt, könyörül meg a népén időről időre. [Javasolt bibliai példák felidézése: exodus, bírák kora; csak ezek után említsünk példákat a magyar nép vagy épp a konkrét gyülekezet életéből, és ezeket a párhuzamokat nagyon átgondoltan használjuk!] Amikor pedig eljön a könyörület ideje, és Isten irgalma ismét megtapasztalhatóvá válik, akkor derül ki egészen világosan, hogy a kegyelem határtalan. Jeremiás próféta épp azt helyezte kilátásba, hogy a helyreállított ország nem egyszerűen a visszatérésből fog felépülni, hanem a teljes újjászületést adja meg Isten. Ő népével lesz, helyreállítja királyságát (államiságát), felemeli azokat, akik a porba hulltak. De ezen túl is keresi az embert, akik végre keresni és szolgálni fogja őt.

Ha ilyen mondatokat hallunk, óhatatlanul is felsóhajt az ember: jó, de mikor lesz mindez, meddig tart még a reménytelenség? Erre vonatkozóan ez a szakasz azt fogalmazza meg egész világosan, hogy Isten soha nem hagyott bennünket reménység nélkül. A reménységet hordozták a próféták, az idejében mondott Ige (lásd Jer 26,5) szólt, amikor kellett. Olcsó üdvígéret lenne ez a pár vers is, hogy ha a próféta csak ekkor szólalt volna meg, mint ahogy felesleges huhogás lett volna, ha próféta a legnagyobb bajban pökhendien csak annyit mondana: „én szóltam – miért nem hallgattatok rám? Most megnézhetitek magatokat!” De Isten nem ilyen prófétákat küldött népéhez. Ő a helyén mondott Ige ajándékát adta. Szólt, figyelmeztetett amikor népe eltévelyedett – és szólt a csapás nyomán, és szerető karját kitérta hűtlen népe felé, még egyszer, már sokadszor. Ez a mi reménységünk is. Isten nem küld ránk elhordozhatatlan csapást; és minden időben megadja a remény Igéit is.